מי מצטרף ראשון לשני. הואיל וגם הוא לטהר נשחט אז לא ופשיט התם[ה] אם מצטרף סימן ראשון לסימן שני להתיר שאר העובר באכילה לא יצטרף עמו לטהר אותו אבר מידי נבלה. ולענין ניקבו בני מעייס נמי תפשוט דמצטרף דלא מהני חילוק לפסול בשחיטה הואיל ובסימנין לא איתיליד ריעותא: **עד לאן לא איבעיא לו'.** [ו]והשתא אהדרינן לשמעתין דאמרינן הדר ביה ר' זירא [לג:] מהתיא דלעיל מדבעי מהו לטהרה מידי נבלה מכלל דפשיטא ליה דאיטרפא בנקיבה דציני ציני: **לא הדר ביה.** ופשיטא ליה לרבי זירא דלף באכילה שריא דאין טרפה לחלי חיות. והא דבעי רבי זירא לענין טומאה: **לדבריו דרבא.** דאמר לעיל [לג:] לא אמר ריש לקיש אלא בריאה אבל בבני מעייס טרפה מיבעיא ליה לר' זירא אם טהורה מיהא מידי נבלה או לא: **מדרש לקיש.** דאמר [שם] כיון שנתמה קנה הוי ריאה כמנחת בדיקולא שמע מינה אין מזמנין עובד כוכבים על בני מעייס משום ריאה [ז]דהוי כמי שהוציאה מן הבהמה בעודה מפרכסת ועובד כוכבים לאו בשחיטה תלי היתר אכילה דידיה אלא בהזכרה שחיטה אלו ואבר מן החי נאסר להן ואין יולאה להן מידי אבר מן החי עד שתמות אבל לישראל יצתה מידי אבר מן החי ע"י שחיטתה: **הוה יתיבנא קמיה דרב אחא.** כי אמר להא מילתא: **ולא אמרי ליה.** ונחתמתי בעצמי ולא הקשיתי לו: **הרוגה נאכול לו'.** משום דמעלי דאמר לקמן בסמוך הרוגה שיבריא: **מביא השחיטה.** שאינו מחוסר הפשט ויכול לאחזתו מיד קודם יציאת הנפש וממתין לה עד שתצא נפשה דאמרינן באבר מיתות (סנהדרין דף סג.) מנין שאסור לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה ת"ל לא תאכלו על הדם[ט]: **אחד עובד כוכבים לו.** ולא [ז]אמרינן במיתה תלא מילתא והויא אבר מן החי לגבייהו והיינו דלא כרב אחא: **ומדיחו יפה יפה.** מפני שעדיין נבהל הדם לצאת ולא יצא: **מתני' נידיס מסואבות.** כלומר בלא נטילה דגזרו עליהם להיות שניות. ובגמרא פריך אפילו הוכשרו נמי אין שני עושה שלישי בחולין: **הוכשרו בשחיטה.** מגו דשריא שחיטה להך בשר מידי אבר מן החי משויא ליה נמי אוכלא לגבי טומאה: **גמ' כי לא יצא מהן דם נשרה.** בתמיה. זריקת דם הוא דשריא להו לכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל: **שאינו מכשיר.** אם נפל על הזרעים: **דם הנשפך כמים.** הוי כמים[ז]: **דקיימא לן חיבת הקדש מכשרתן.** למיהוי אוכלא ולקבולי טומאה דתניא בפסחים (לה.) והבשר [ויקרא ז] לרבות עליה ולבונה דאע"ג דלאו אוכלא נינהו חיבת הקדש משויא להו אוכלא: **בכסף מעשר.** בירושלים דכתיב (דברים יד) ונתת הכסף וגו' ואשמועינן דשני עביד בהו שליחי דלא כר"מ: כל

מי [א]מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מידי נבלה או לא עד כאן לא איבעיא לן אלא לטהרה מידי נבלה [ב]אבל באכילה אסורה א"ל רב אחא בר רב לרבינא דלמא לעולם לא הדר ביה ור' זירא לדבריו דרבא קאמר וליה לא סבירא ליה אמר רב אחא בר יעקב [ג]שמע מינה מדר' שמעון בן לקיש מזמנין ישראל על בני מעיים [ד]ואין מזמנין עובדי כוכבים על בני מעיים מאי טעמא ישראל דבשחיטה תליא מילתא כיון דאיכא שחיטה מעלייתא אישתרי להו עובדי כוכבים דבנחירה סגי להו ובמיתה תליא מילתא הני כאבר מן החי דמו אמר רב פפא הוה יתיבנא קמיה דרב אחא בר יעקב ובעי דאימא ליה מי איכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור ולא אמרי ליה דאמינא הא טעמא קאמר תניא דלא כרב אחא בר יעקב [ה]הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית השחיטה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו מסייע ליה לרב אידי בר אבין [ו]דאמר רב אידי בר אבין אמר ר' יצחק בר אשיאן הרוצה שיבריא חותך כזית בשר מבית שחיטתה של בהמה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו: **מתני'** [ז]השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם כשרים ונאכלין בידים מסואבות לפי שלא הוכשרו בדם [ח]ר' שמעון אומר הוכשרו בשחיטה: **גמ'** טעמא דלא יצא מהן דם הא יצא מהן דם אין נאכלים בידים מסואבות אמאי [ט]ידים שניות הן [י]ואין שני עושה שלישי בחולין וממאי דבחולין עסקינן דקתני חיה דאילו קדשים [כ]חיה בקדשים מי איכא ותו אי בקדשים כי לא יצא מהן דם כשרה [כא]הוא עצמו לדם הוא צריך ותו אי בקדשים כי יצא מהן דם מי מכשיר [כב]והאמר ר' חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מנין [כג]לדם קדשים שאינו מכשיר שנאמר [כד]על הארץ תשפכנו כמים דם שנשפך כמים מכשיר שאינו נשפך כמים אינו מכשיר ותו אי בקדשים כי לא יצא מהם דם לא מתכשרי ליתכשרי בחיבת הקדש [כה]דקיי"ל [כו]חיבת הקדש מכשרתן א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה הכא בחולין שלקחן בכסף מעשר עסקינן ודלא כר"מ דתנן כל

מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה. הא דלא אדכר הדחה קמייתא כגון דחלליה בי טבחי כדאמר בפרק כל הבשר (לקמן דף קיג.) אי נמי משום דאיירי בבשר בית השחיטה ולא הוצרך להזכיר ולקדירה איירי אי נמי מיירי בלני אף ע"ג דלגלי לא בעי מליחה שאני הכא שנחתך קודם שתצא נפשה מבית השחיטה ועדיף מבישרא דאסמיק בפ' כילד צולין (פסחים דף עד.): **אחד** עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו. משמע דטעמא משום דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור ותימה דבפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף נט.) פריך והא איכא יפת תואר ומשני שאני עובדי כוכבים דלאו בני כיבוש נינהו וה"נ [ט]שאני עובדי כוכבים דלאו בני שחיטה נינהו כדאמר לעיל ואין להקשות מהא דאמר פרק ד' מיתות (שם דף נח:) עובד כוכבים ששבת חייב וכן העוסק בתורה דנדבר שהוא מצוה לישראל לעשות לא שייך למימר מי איכא מידי דלישראל שרי וכו' ואע"ג דאמר אפילו ששבת בשני בשבת חייב מכל מקום לא דמי הואיל ויש מצות שביתה לישראל כמו בשבת ואע"ג דבן נח נהרג על העובדים כדאמר התם וישראל אינו נהרג נהי דפטור מ"מ לא שרי וא"ת דבפרק גיד הנשה (לקמן דף קב.) דפליגי אם נוהג אבר מן החי בטומאה ואמרינן מחלוקת בישראל אבל בבני נח דברי הכל מוזהרין על [י]הטומאה הטהורין בשלמא לרבנן אע"ג דאין ישראל מוזהר על אבר מן החי דטמא מ"מ אסיר ליה משום טומאה ולא אשכחת לישראל שרי ולעובד כוכבים אסור אלא לר' מאיר דאמר דאין נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד והא איכא אבר מן החי לחיות ועופות הטהורין לישראל שרי ולעובד כוכבים אסור וכי תימא דלא חיישינן כיון [יא]דסתם אבר מן החי אסור לישראל מ"מ מאי פריך התם בפ' ארבע מיתות (סנהדרין דף נט.) מנגל דפחות משוה פרוטה וי"ל דמכל מקום [יב]אבר מן החי דילהו אסור משום דבעיא שחיטה אע"ג דעובד כוכבים אסור במשהו אע"ג דעובד כוכבים אסור מיתסר אלא בחזית בשר הא אמר ר' יוחנן [יג]דחלי שיעור אסור מן התורה ולריש לקיש דאמר חלי שיעור מותר מן התורה דלמא לית ליה ההוא כללא אלא סבר לה כמ"ד הכא אין מזמנין עובדי כוכבים על בני מעייס: **השוחט** בהמה חיה ועוף ולא **יצא** כו'. משמע דלס חיה ועוף מכשירין וקשה להר"ר יעקב מאורליינ"ש דבגמרא דריש דלס קדשים אינו מכשיר מדכתיב על הארץ תשפכנו כמים דם הנשפך כמים מכשיר כו' ובפרק כסוי הדם (לקמן דף פד.) אמרינן דלא אמרינן בהמה בכלל חיה לכסוי משום דכתיב על הארץ תשפכנו כמים מה מים לא בעי כסוי אף אני נמי לא בעי כסוי אלמא בדם חיה ועוף דכתיב כסוי לא הוי בכלל תשפכנו כמים ויש לומר דכל דם הנשפך על הארץ שאין מקבלים אותו בכלי כגון דם חיה ועוף הוקשה למים בין לענין הכשר בין לענין פטור כסוי אלא דלענין כסוי גלי רחמנא דדם חיה ועוף בעי כסוי אבל מכל מקום הוקש למים לענין הכשר כיון דנשפך על הארץ. **ונאכלין** בידים מסואבות. לגלי אייתי דלא בעי הדחה אי נמי לקדירה והודחו במי פירות: **דם** שאינו נשפך כמים **אינו מכשיר.** הקשה הר"ר יעקב מאורליינ"ש דבפרק כל שעה (פסחים דף כב.) פריך והרי דם דכתב רחמנא וכל נפש מכם לא תאכל דם ותנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון ונמכרים לגננין לזבל ומשני אמר קרא על הארץ תשפכנו כמים מה מים מותרין בהנאה אף דם מותר בהנאה והשתא היכי דייקי היתר הנאה מהאי קרא לדם קדשים הא לא איתקש למים ויש לומר דמכל מקום כיון דדם חולין שרי בהנאה אם כן אכילה דכתיב גבי דם הויא אכילה ממש. [וע"ע תוספות פסחים דף כב. ד"ה מה]: ולמא

מסורת הש"ם

א) [עיין תוס' לקמן קב. ד"ה אלא לאו], ב) לקמן קכא:, ג) ג"ז סס, ד) [לקמן עד:], ה) [לעיל כט.], ו) פסחים כב: [נח. כ. לקמן לו:], ז) [לקמן לו:], ח) [לקמן סט.], ט) [ויקרא יט], י) [יומא עד.],

תורה אור השלם

1. רַק הַדָּם לֹא תֹאכֵלוּ עַל הָאָרֶץ תִּשְׁפְּכֶנּוּ כַּמָּיִם: דברים יב טז

גליון הש"ם

גמ' חיה בקדשים מי איכא. עיין יומא סד ע"א תד"ה למימר:

מוסף רש"י

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני. גרסינן, והכי מיבעי ליה סימן ראשון כשנשחטה בעוד אבר זה בתוכה היה בא להתיר אף באכילה ומשיצא אין מחיצת סימן שני בא על אבר זה אלא לטהרו מידי נבלה כדאמרן ותכ"ל מגבא טרפה שחוטה, מי מצטרף סימן ראשון שבא לו לטהר ולהתיר, עם זה שאינו בא אלא לטהר, להועילו מיהא לטהר הואיל ושניסה שוין בכך (לקמן סט.). ומולחו יפה יפה. יותר מבשר אחר, מפני שלא הספיק דמו לצאת וכשמולחו נבלע בתוכה, לפי שכשהבהמה מוציאה נשמה היא מתאמצת ומוציא דמה יפה (לקמן קבא:). וממתין לה עד שתצא נפשה. כדתניא בארבע מיתות (סנהדרין סג.) מנין לאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה תלמוד לומר לא תאכלו על הדם, ואם תאמר דרבנן בעלמא הוא (לקמן שם). אחד עובד כו"ם כו'. דהואיל ומותר לישראל הותר אף לעובד כו"ם דליכא מידי לישראל שרי ולעובד כו"ם אסור (שם). מסייע ליה לרב אידי. הא דקתני שאף העכו"ם מותר בו (שם). הרוצה שיבריא. בשר זה טוב לרפואה (שם). הוא עצמו לדם הוא צריך. כל עצמה ועיקרה של שחיטת קדשים לדם היא לריקה (לעיל כט.). דם שנשפך כמים. דם חולין שאין חסין לקבלו בכלי, מכשיר. דאיתקש למים, אבל דם קדשים מתקבל בכלי וצריך ממנו למזבח ואינו נשפך לגיבוד כמים אינו מכשיר, דלא איתקש למים (פסחים טז.).

שיטה מקובצת

א) ע"כ לא איבעיא וכו' השתא אהדריה: ב) דהוריא כמי שהוציאוה מן הבהמה: ג) ולא אמרן במיתה תליא להו מלתא: ד) דם הנשפך כמים הוי כמים ומכשיר הס"ד: ה) והכא נמי נימא שאני עובדי כוכבים דלאו: ו) על הטמאים כטהורים בשלמא התם לרבנן אע"ג: ז) כיון דשם אבר מן החי אסור לישראל: ח) וי"ל דמ"מ איסור אבר מן החי דידהו משום דבעיא שחיטה ואע"ג:

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"ב מהל' מאכ"א הלכה ט:

עד ב מיי' פ"ז מהל' שחיטה הל"ג סמג עשין סג טור"ע יו"ד סי' כו סעיף ב (סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כז ועיין בטור):

עה ג עיי' במיי' פ"ט מהל' מלכים ומה שכתב בזה הכ"מ בהל"ג ועי' בטור יו"ד סי' כז:

עו ד מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"ב טור"ע יו"ד סי' כז ועיין בטור:

עז ה מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הל"ג סמג שם טור"ע יו"ד סי' כח סעיף כב:

עח ו מיי' פ"ח מהל' מאכ"א הטומאה הל"ב:

עט ז מיי' שם פרק יא הלכה ב:

פ ח מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הל"ז [וס"ל מהלכות פסולי המוקדשין הלכה ו ועי"ש]:

פא ט מיי' פ"י מהל' טומאת אוכלין הל"ז וס"ב מהל' מאכ"א הטומאה הל"ג:

רבינו גרשום

לעולם לא הדר ביה ו)כלומר לא אמר דמותר כלומר והא אמר טענה זו דבעי למיהדר: אמר רב אחא בר יעקב שמע מינה מדר' שמעון בן לקיש מזמנין כו'. כלומר לריש לקיש דסבירא ליה שחט את הקנה ואח"כ ניקבה הריאה כשרה דאמרינן כמו דמנחא בדיקולא דמיא הכא נמי כיון ששחט הסימנין אמרינן בני מעין שתולין (בקנה אמרינן) [בושט] כמה דמנחא בדיקולא דמיא: אין מזמנין עובד כוכבים עליהן ג) מחיים דלא גמר בהו מיתה וכאבר מן החי דמי ולהן אסור אבר מן החי אבל לישראל דבשחיטה תליא מילתא לית לן בה: תניא דלא כרב אחא בר יעקב. כלומר דחזינן דמזמנין עובד כוכבים אפי' (מחיים) [אבני מעיים]: הרוצה שיבריא. כלומר לשון בריא דאוכל מבית טביחתה קודם שתצא נפשה שטוב לאכול לכל אדם: אין נאכלין בידים מסואבות. זה שלא נטל ידיו: ידים שניות הן ואין שני כו'. כלומר מאי קרינן ידים שניות שהגוף טהור וידים חשובות טמאות אי נגע בשרץ כל הגוף טמא אלא איזהו שגופו טהור וידיו טמאות שנגע באוכלין טמאין שהאוכל ראשון וידיו שניות ואין שני עושה שלישי בחולין: הכא בחולין שלקחן בכסף מעשר כו' אי מה חולין אמרינן הא יצא מהם דם דאין נאכלין בידים מסואבות בחולין שלקחן בכסף ודלא כר' מאיר כו' דהא

ו) לשון זה אין לו הענה כלל וגרלאה דל"ל כלומר לא אמר דים ערפות לתלי חיות דוחלי ס"ל דמותר והא דשאלו שאלה זו לדבריו דר' זירא אמר. ג) גרלאה דל"ל דהוי כמו שנתלבו מחיים דעדיין לא גמר בהו מיתה וכו'.

ודלמא עד כאן לא פליגי אלא באכילה. אע"ג דנקט לשון דלמא גרלה שכן הוא האמת ובריתא מוכחת כן [ע] (ב) דאסורין במעשר משמע באכילה ובפרק [י] חומר בקדש (מגיגה דף יח:) לא גריס ודלמא בשום ספר: **ובאכילה** דחולין לא **פליגי**. לא היה צריך כאן לאכילה דחולין אלא אגב דנקטיה במס' חגיגה (ג"ז שם) נקטיה הכא: [כ] **והא** נגיעה היא מדקתני **ונאכלין**. וא"ת ואפילו אם היה תנן אוכלין יכול לדקדק דבנגיעה איירי דאי בנגיעה שרי אמאי לא יאכל כשיגע מהן דס כיון דאין גופו טמא ומותר ליגע ויש לומר [כא] דהחמירו חכמים שלא לאכול כשיש לו ידיס מסואבות אף על גב דמותר ליגע: **דכולי עלמא** ביאה במקצת לא שמה ביאה. ואפילו לריש לקיש דאמר (זבחים דף לב:) טמא שהכניס ידו לפנים לוקה היינו דוקא במקדש דדרשינן מדכתיב בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאת ימי טהרה מה נגיעה במקצת שמה נגיעה אף ביאה במקצת במקדש שמה ביאה[ט]: **הני** מילי בטומאה **דאורייתא אבל בטומאה דרבנן לא.** תימה דבפרק [יא] ה' דסוטה (דף ל.) א"ר אסי רבי מאיר ורבי יהושע סברי אין שני עושה שלישי בחולין רבי מאיר דתנן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים כו' ומותר בחולין ומאי ראיה מייתי מיניה הא רבי עקיבא מודה בטומאה דרבנן כדאמר הכא דמשמע דאתא לאפוקי מדר' עקיבא דאמר התם לעיל שני עושה שלישי בחולין וי"ל דרבי אסי לית ליה דיחוי דהכא והשתא לרבי אסי ההיא דפרק קמא דשבת (דף יג:) דאתו פוסלין את התרומה דמשמע תרומה ולא חולין אתא דלא כר"ע דאפילו בטומאה דרבנן סבר דשני עושה שלישי בחולין: **האוכל** אוכל ראשון ראשון. נפ"ק דשבת (דף יד.) מפרש טעמא משום דזימנין דאכיל אוכלין טמאים ושקיל משקין דתרומה ושדי בפומיה וא"ת ואמאי הוי ראשון בשני סגי וכ"ת משום מעשר שני דאין שני פוסלו והלא אפילו משקים חולין נעשים ראשונים על ידי שני ויש לומר דרבי אליעזר משום מדותיו לעשות אוכל כמאכל לגמרי: מאן

[ג]כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים פוסל את התרומה ומותר בחולין ובמעשר דברי ר"מ וחכמים [ד]אוסרים במעשר מתקיף לה רב שימי בר אשי ממאי דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא באכילת מעשר אבל בנגיעה דמעשר ואכילה דחולין לא פליגי והא נגיעה היא מדקתני נאכלין בידים מסואבות מי לא עסקינן דקא ספי ליה חבריה אלא אמר רב פפא הכא בידים תחלות עסקינן ורבי שמעון בן אלעזר היא [ה]דתניא אין ידים תחלות לחולין רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר ידים תחלות לחולין ושניות לתרומה תחלות לחולין אין לתרומה לא הכי קאמר תחלות אף לחולין שניות לתרומה אין לחולין לא ומי איכא ידים תחלות אין [ו]דתניא [ז]הכנים ידיו לבית המנוגע ידיו תחלות דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים [ח]ידיו שניות דכולי עלמא ביאה במקצת לא שמה ביאה והכא בגזירה ידיו אטו גופו קא מיפלגי מר סבר ידיו כגופו שוינהו רבנן ומר סבר ידים כידים דעלמא שוינהו רבנן ולוקמה כרבי עקיבא דאמר ידיו תחלות הויין דלמא כי קאמר רבי עקיבא הני מילי בתרומה וקדשים דחמירי אבל לחולין שניות הויין וליהויין נמי שניות דהא שמעינן ליה לר"ע דאמר שני עושה שלישי בחולין [ט]דתנן בו ביום דרש רבי עקיבא [י]וכל כלי חרש וגו' יטמא טמא לא נאמר אלא יטמא לטמא אחרים לימד על ככר שני שהוא עושה שלישי בחולין דלמא הני מילי בטומאה דאורייתא אבל בדרבנן לא אמר ר"א א"ר הושעיא הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן ודלא כרבי יהושע [יא]דתניא [יב]רבי אליעזר אומר האוכל אוכל ראשון ראשון שני שני שלישי שלישי רבי יהושע אומר [יג]האוכל אוכל ראשון ושני שני [יד]שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה [טו]בחולין שנעשו על טהרת תרומה על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא קסבר [טז]חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי ולוקמה בחולין

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא מן התורה טהור וסופרים גזרו עליו טומאה כגון הידים והכלים שנטמאו במקדש והבא לאכול ורובו במים שאובין וכל האמורים ביציאות השבת אבל שמונה עשר דבר [שבת יג:] כולם טומאת שני [אלטומאה גזרו עליהם ומטמא את הקדש עד שעושהו שלישי וטמא הוא שעושה רביעי: **ופוסל את התרומה.** דשלישי בתרומה פסול ולא עדיף רביעי. במסכת סוטה [כט.] נפקא לן מטבול יום בקל וחומר: **וחכמים אוסרים במעשר.** אלמא שאני מעשר מחולין: **ממאי.** יליפת מדרבנן דשני עושה שלישי במעשר: **דלמא עד לאן.** לא [א] קאסרי רבנן אלא לאסור לאכול מי שידיו מסואבות או הבא במים שאובים לא יאכל במעשר דאסורין במעשר אכילה משמע אבל באכילה דחולין מודו ובנגיעה דמעשר נמי לא אסרי ומתניתין אסר להו אפילו בנגיעה: **מדקאני נאכלין.** ולא קתני אוכלין מי שידיו מסואבות דיצדוק מינה הא יצא דס לא יאכלס אלא נאכלין לאחרים על ידי מי שידיו מסואבות: **דקספי ליה חבריה.** ובהא דייקינן הא הוכשרו אין נאכלין לאחרים אלמא פסלא בהו נגיעת שני והא ליכא למאן דאמר: [ב] **מי לא עסקינן כו'.** כלומר מי לא משמע נמי נאכלין לאחרים ואפילו הכי דייק מתניתין הא יצא מהן דס אין נאכלין: **הכא.** מתניתין דדייק הא הוכשרו פסלא בהו נגיעת ידיס מסואבות לאו בידיס שניות קאמר אלא בידיס תחלות ולקמיה מפרש הי ניהו ידיס תחלות ומתניתין דקאמר דידיס תחלות הוכשרו אף להיות ראשונות לחולין רבי שמעון בן אלעזר היא: **דתניא אין ידיס תחלות לחולין.** במקום שהוכר ידיס תחלות כגון ידיס שהוכנסו לבית המנוגע דמיקרו תחלות לא הוכשרו אלא חולין דבחולין לא הוו אלא שניות [ג]אלא לענין תרומה וקדשיס שוויהו תחלות משא"כ בשאר ידיס דאפילו לתרומה שניות הויין: **רבי שמעון בן אלעזר אומר ידיס תחלות.** הוכשרו אלא חולין וידיס שניות כגון שתס ידיס הוכשרו אלא תרומה לעשותה שלישי ולפוסלה: **הכנים ידיו.** כשנטלן וטיהרן מטומאת שתס ידיס: **ביאה במקצת לא שמה ביאה.** דאי שמה ביאה הוי כל גופו טמא ובעי טבילה משום והבא אל הבית (ויקרא יד) ואלו ידיס הוא דמטמיין. וטעמא דתרוייהו משום דגזרו ידיו אטו ביאת כל גופו ובהאיא גזרה פליגי איזו טומאה גזרו על ידיו ר"ע סבר ידיו גזרו רבנן שיהו תחלות כגופו אם נכנס שם דהוי דאשון מדאורייתא: **ידיס דעלמא.** וא"מ דאפילו נטלן ומיד הכניסן ולא נגעו בשום דבר הוו שניות מחמת ביאה: **ונוקמה.** למתניתין כר"ע דהא שתימתא היא ורובא דשתמי [ד]אליבא דר"ע דשתס משנה רבי מאיר ושתס שפרא רבי יהודה וכולהו אליבא דרבי עקיבא[ה] וכיון דשמעת לרבי עקיבא דאמר ידיו תחלות אוקי למתניתין בידיה: **אבל לחולין שניות הויין.** הלכך מוקי לה כרבי שמעון בן אלעזר דאמר בהדיא אף לחולין הן תחלות: **וליהויין נמי שניות.** וכרבי עקיבא מתוקמא שפיר: **דהא שמעינן ליה דאמר שני עושה שלישי בחולין.** הלכך [ז]זילא מהם דס פסלו בהו ידיס: **דתנן.** בפרק כשם שהמים (סוטה דף מז:): **בו ביום.** יום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה נשיא וכל היכא דתני בו ביום שתמא ההוא יומא הוה והכי אמרינן בברכות (דף כח.): שרץ שנפל לאויר תנור[ו] והרי הוא ראשון ראשון מה שבתוכו והוי שני וכתיב [ח]יטמא ומשמע יטמא אלמא עביד שלישי: **על ככר.** דשתס תנור ככרות בתוכו: **שמטמא את השלישי.** וקרא משמע בין חולין ובין תרומה: **בטומאה דאורייתא.** כגון שרץ: **אבל בטומאה דרבנן.** כגון ידיס דמדרבנן הוא דהויין שניות: **על טהרת הקדש.** כגון אדס הרגיל לאכול קדשיס ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת טהרתן ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש ואשמעינן דשני עביד בהו שלישי: **ודלא כרבי יהושע.** דאמר חולין שנעשו על טהרת הקדש לא פסיל בהו שלישי דבטלה דעתו ואין יכול להתפיס על חולין טהרת הקדש: **האוכל אוכל ראשון.** נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי והאוכל [ח]שלישי שלישי. ולקמיה [לד.] מפרש טעמא דר"א דמשוי אוכל כמאכל עצמו. ודוקא שאכל חצי פרס שזהו שיעור אוכלין טומאין לפסול את הגוייה והן שתי ביצים כדאמר בעירובין (דף פב:) אבל בנגיעה לא מטמא אוכל אדס שאין אדס וכלים מיטמאין אלא מאב הטומאה: **רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון.** או אוכל שני הוי שני דסבירא ליה לרבי יהושע דלא משוינן אוכל כמאכל. ולקמיה [לד.] מפרש כי אכיל אוכל שני אמאי משוי ליה שני: **שלישי שני לקדש.** האוכל מאכל שלישי נעשה גופו שני לקדש ועביד שלישי רביעי. ולקמיה [שם] מפרש טעמא: **ואין שני לתרומה.** דאי נגע [ט]בתרומה לא פסיל לה אבל מיכל תרומה אסור דשלישי מיהא הוי ליאסר באכילה. דלמא ע"ג דאמר רבי יהושע אין אוכל נעשה כמאכל ה"מ באוכל אוכל ראשון דלא הוי ראשון למיעבד שני אבל לאיתסורי באכילה מודה דשלישי עביד האוכלו שלישי וה"נ אמרינן לקמן (דף לד:) בשמעתין: בחולין

[ט] [פרה פי"ח משנה ה] סוטה ל. חגיגה יח:. [י] [ופוספת דטהרות פי"ח ה"ד ע"ש], [יא] [ל"ל דתנן], [יב] [ידים פי"ג משנה ח], [יג] פסחים יח. סוטה מז:, [יד] ל"ל דתנן, [טו] שבת יד. סוטה ל. טהרות פי"ב משנה ב, [טז] [ל"ל לפני ד"ה דקסבר], [יז] [מנהדרין פו.], [יח] [ל"ל אין דורשין], [יט] עיין בזה הדיבור במפרשי הש"ס וגם בספר תפלת שמואל בהגהות שלו על רש"ל, [כ] [ועיין תוס' שבועות יז: ד"ה אפילו],

תורה אור השלם

1. וְכָל כְּלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר יִפֹּל מִמֶּנּוּ אֶל תּוֹכוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא וְאֹתוֹ תִשְׁבֹּרוּ: ויקרא יא לג

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלמא ע"כ לא קאמרי רבנן וכו' במעשר דאוסרין במעשר: (ב) תוס' ד"ה ודלמא וכו' מוכחת כן דאוסרין במעשר:

מוסף רש"י

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא טהור מן התורה וחכמים הזקיקוהו לבא במים וליטהר, כגון הבא לאכול ורובו במים שאובין והאוכל מלי פרס אוכלין טמאין והידים שהגריסום טבילה, כולם בתורת שניס הטעונים (סוטה ל. וכעי"ז חגיגה יח:). **מטמא את הקדש.** להיות שלישי ועשה רביעי (סוטה שם) כלומר נתנו עליהן טומאת שני לטומאה והשני מטמא את הקודש להיות קדוי טמא ופוסל עוד את הרביעי (חגיגה שם). **ופוסל את התרומה.** להיפסל היא עצמה אבל אינה פוסלת אחר לעשות רביעי (שם). **ומותר בחולין.** לאכול חולין מדלא קתני ואינו פוסל את החולין ונקט ליגע דמותר אפילו לאוכלן משמע (שם). **וחכמים אוסרים במעשר.** באכילה אבל נגיעה שרי, וחולין אף לאכול, והכי אמר בחגיגה (סוטה שם). **בו ביום.** במס' בכורות (כח:) אמרינן דכל היכא דתני בו ביום הוא יום שהושיבו את ר"א בן עזריה לנשיאות, שנתרבו תלמידים שנתנו רשות ליכנס לבה שהיה רבן גמליאל אומר כל מ"ח שאין תוכו כבורו אל יכנס לבהמ"ד וכתבה תורה בו ביום ולא היתה הלכה תלויה בבית המדרש אלא פירשוה (סוטה כז:). **וכל כלי חרש וגו'.** אשר יפול מהם אל תוכו, ותניא בהכל שוחטין (לעיל כד:) אע"פ אלא נגע אלא נתלה בחוירו הוה ליה כלי ראשון וכתיב כל אשר בתוכו יטמא מחמת הכלי, ה"ל תוכו שני (פסחים יח.). **טמא לא נאמר.** כל אשר בתוכו טמא, **אלא יטמא.** לתדרש נמי יָטַמָּא, שמטמא אחרים (סוטה שם). **לימד על ככר שני.** דהא קרא משמעי באוכלין כדכתיב בתריה מכל האוכל אשר יאכל, והוא היה בתוך הכלי, יטמא, אלמא ככר שני עושה שלישי, ואף בחולין דקרא שמטמא כתיב, והא ליכא למימר דאוכלין שבו מקבלין טומאה מן השכך דליהוי אויר כלי כמאן דמלי טומאה ויהוו אוכל ראשון, דת"ל אף כלים האוכל ראשון. **האוכל אוכל ראשון.** אי פרס מאוכל ראשון, **ראשון.** נעשה גופו ראשון לטומאה דתרגנן (סוטה ל.) ומטמא את התרומה להיות שניה והיא מחזור ותפסול שלישי (שבת יד.). **שני שני.** האוכל אוכל שני נעשה גופו שני (סוטה שם) פוסל ואינו מטמא (שבת שם). **שלישי.** אינו פוסל תרומה במגעו אבל הקדשים פוסל (שם). ר' יהושע אומר. האוכל אוכל ראשון הוי שני וכן האוכל אוכל שני הוי שני (שם) מאכל ראשון לא עבד ליה ראשון אלא שני, שאין האוכל חמור כמאכל, אבל שאכל שני עשה אותו שני (סוטה שם). **שלישי שני לקדש.** האוכל אוכל שלישי נעשה גופו שני לקדש שאם יגע בקדש יטמאנו לפסול עוד אחד וכל הנך טומאות מדרבנן הינהו (שם). **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** בחיטו חולין אמרו שהאוכל שלישי שלהן נעשה שני לקדש, בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שבעליהם כהן ורגיל בתרומה וקיבל עליו לאכול חולין שלו בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל לתרומותיו בטהרה הזקוקה להן, הילכך משכחת בהו שלישי, דבחולין אחרים לא משכחת שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא וטהרתן טומאה אבל הקדש, הלכך שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קודש ומיישינן בחולה שלישי דידיה דלמא רשאון הוא והאוכלו שני **על טהרת הקדש לא.** דהוו להו חולין גמירי, שהמתפיס חולין לטהרת הקדש בטלה דעתו ואין בדבריו כלום (סוטה ל.).

מסורת הש"ס

(א) [פרה פי"ח משנה ה] סוטה ל. חגיגה יח:, (ב) [ופוספת דטהרות פי"ח ה"ד ע"ש], (ג) [ל"ל דתנן], (ד) [ידים פי"ג משנה ח], (ה) פסחים יח. סוטה מז:, (ו) ל"ל דתנן, (ז) שבת יד. סוטה ל. טהרות פי"ב משנה ב, (ח) [ל"ל לפני ד"ה דקסבר], (ט) [מנהדרין פו.], (י) [ל"ל אין דורשין], (כ) עיין בזה הדיבור במפרשי הש"ס וגם בספר תפלת שמואל בהגהות שלו על רש"ל, (ל) [ועיין תוס' שבועות יז: ד"ה אפילו],

עין משפט נר מצוה

פב א מיי' פ"ח מהל' מאכלות הטומאה הל"ב ופ"ט הל"ח ופי"ח הל"ב ועי"ש בכ"מ ופי"ח הלכה ב ג ד:
פג ב מיי' פ"ג מהל' מעשר שני הל"ד ופי"ז מהל' טומאת אוכלין הלכה מ:
פד ג מיי' פ"ח מהל' מאכלות הטומאה הל' ב:
פה ד מיי' שם הלכה י:
פו ה מיי' שם פי"ח הל"ב:
פז ו ז מיי' שם הל"ט:

שיטה מקובצת

[א] דבר כולם טומאת שני גזרו עליהם: [ב] דבחולין לא הוו אלא שניות אבל לענין תרומה וקדשים: [ג] ורובא דסתמי אליביה דסתם משנה ר"מ: [ד] הלכך כי יצא מהם דם: [ה] שרץ שנפל לאויר תנור שהוא כלי חרס נטמא תנור והרי הוא ראשון: [ו] וכתיב יִטְמָא אלמא עביד שלישי: [ז] והאוכל אוכל שלישי שלישי: [ח] דאי נגע בתרומה לא פסל לה: [ט] ובריתא מוכחת כן דאוסרין במעשר: [י] ומותר ליגע וי"ל דה"א דהחמירו חכמים שלא לאכול: [יא] תימה דבפ' כשם שהמים א"ר אסי:

רבינו גרשום

קא חזינן כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים כגון שצריך ליטול ידיו קודם שיאכל אם לא נטל ידיו: מותר בחולין ובמעשר. והני חולין שלקחן בכסף מעשר חשובין כמעשר: מי לא עסקי' דקא ספי ליה לחבריה. כלומר שאינו אלא נגיעה וקא תני דאין נאכלין כלומר שאינו יכול אפי' להאכיל ולא מוקמת ליה [ו] אליבא דרבנן סברי אפי' יצא מהם דם נאכלים בידים מסואבות דמוקמינן מתניתין דלכול בנגיעה: אלא אמר רב פפא הכא בידים תחילות עסקינן. כלומר מתניתין דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלין בידים מסואבות בידים תחילות כגון שהכניס ידיו לבית המנוגע כדבעינן לפרושי ור' שמעון בן אלעזר היא דאמר תחילות לחולין ומטמאות חולין: כידים דעלמא שוינהו רבנן. כלומר מה ידים דעלמא שהגוף טהור אין ידיו אלא שניות (אף הכא שנגעו באוכלין טמאין שהאוכל ראשון וידים שניות) אף הכא נמי כיון שהגוף טהור כידים דעלמא שוינהו רבנן ואינן אלא שניות: ונוקמה כר' עקיבא. כלומר ונוקמה מתניתין דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלים בידים מסואבות כר' עקיבא דאמר דידים חשובות תחילות ומטמאות לחולין: אינו אומר טמא אלא יטמא לטמא טומאת אחרים. כלומר ככר שבתוך התנור טמא ומטמא ככר אחר שהוא שלישי: הני מילי בדאורייתא אבל בדרבנן לא. כלומר בטומאה דאורייתא כגון שרץ אבל בדרבנן כגון נטילת ידים לא אמר שעושה שלישי: ור' אלעזר אמר ר' אושעיא הכא בחולין כו'. כלומר מתני' דקתני הא יצא מהם דם אין נאכלין בידים מסואבות (הכא) בחולין שנעשו על טהרת הקדש [מיירי]: ודלא כר' יהושע כו' כלומר ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני שני. כלומר בין שאוכל אוכל ראשון בין שאוכל אוכל שני שני: שלישי שני לקדש. כל גופו חשוב שני לקדש ומטמא קדש אבל אין פוסל תרומה: בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כלומר באיזה אוכל אמרינן דאם אכל אוכל שלישי דחשוב גופו שני לקדש ומטמא קדש שאכל אוכל שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה אבל אוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש אין חשוב גופו שני לקדש ואין עושה שלישי בקדש קסבר חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי כלו' לית בהו דין שלישי דאין עושין שלישי ואין מקבלין שלישי ולדבריו דר' יהושע כיון דידיו שניות יכול לאכול חולין שנעשו על טהרת

ל) נראה לל"ל ולא מוקמת לה גם אליבא דרבנן דסברי דביאת מים דמן דס אינו נאכלין בידים מסואבין דהא מתני' לא מיירי באכילה רק בנגיעה.

ד) **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** כלומר המי אוכל ראשון ושני ושלישי דקתני בחולין מיירי במסכת טהרות (פ"ג מ"ב) ובאיזו אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצא שנעשו על טהרת תרומה: **על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא.** דבטלה דעתו ואין שם טהרת הקדש נתפסת עליהם אבל בטהרת תרומה [א] נתפסין אלמא מתניתין דלא כרבי יהושע אבל כר"א אתיא דהא סתם קאמר שלישי שלישי אפילו בחולין שנעשו על טהרת הקדש[ב]: **דקתני בשר.** מתניתין בבשר חולין אבל בשאלמא פירות חולין אדם מתפיסין בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל להתנהג בטהרת תרומה שאם תתחלף לו תרומה בחולין ויאכל תרומה בחזקת חולין יהא אוכלה בטהרה אבל בשר ליתא בתרומה ואין כהן מתפיס לבשר חולין טהרת תרומה משום דלא מיחלפא ליה תרומה בבשר חולין שיהא לאוכלה כדרך החולין: **בשר בבשר מיחלף.** לפיכך דרך אוכלי קדש לאכול בשר חולין אפי' של היה בטהרת הקדש שאם תתחלף לו בשר הקדש בה שיהא אוכלה בטהרה: **בשר בפירי לא מיחלף.** תרומה אינה אלא בפירות ואינו נחלף בבשר לפיכך אין דרך הכהנים להתפיס לבשר חולין שלהן טהרת תרומה: **אמר עולא חבריא אמרין.** [ג]כדאמר במתני' דקתני שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש קמיירי ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא דלא כרבי יהושע דאמר רבי יהושע נמי ס"ל הכי דחולין שנעשו על טהרת הקדש אית בהו שלישי והאי דקאמר רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפ"ה אית בהו שלישי וכ"ש חולין שנעשו על טהרת הקדש: **מאן חבריא.** דסבירא להו דדוקא נקט רבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה: **מה אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי.** מה הסיבו זה לזה אים על דברי חברו: **מלינו שהאוכל חמור מן האוכל.** האדם האוכל המאכל חמור מן המאכל: **היאך לא נעשה אוכל** [ד]**כמאכל.** דהאוכל אוכל ראשון לא יהא ראשון: **דחידוש הוא.** שאין לו טומאה בגלוי וכשהיא בבית הסתרים היא מטמאה האדם עד שהוא מטמא בגדיו וכל שאר טומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזרת הכתוב היא ואין למדין הימנה ור"א סבר למדין: **אלא מלינו שהמאכל חמור מן האוכלו דאינו המאכל.** [ה]קיבל טומאה בכבילה [ו] אוכלין טמאין שנגעו בו: **ואדם האוכל.** אוכלין טמאין אינו טמא אא"כ אכל חצי פרס כדתנן בעירובין (דף פב:) וחצי חציה לפסול את הגוייה והן ב' בילים: **טומאה משיעורין לא גמרינן.** דשיעורין מילתא באנפי נפשיה היא ולאו משום חומרא וקולא אלא אוכל דמטמא בכבילה כך שיער בו הכתוב מכל האוכל אשר יאכל [ויקרא יא] ואמרינן [ז]בפ"ח דיומא (דף פ.) אוכל האכל בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מבילת תרנגולת ופסול גוייה בכחצי פרס הכי תקון רבנן: **ועוד לדבריך.** שאתה למד טומאה משיעורין לעשות מאכל חמור מן האוכל מה שאתה אומר האוכל אוכל ראשון נעשה שני שני למה: **אמר לו מלינו.** שאוכל שני עושה את חברו שני: **ע"י משקין.** אם נגע אוכל שני באוכל שהמשקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקתני ואזיל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המשקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא מחמרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דאכילה חמירא ממגע: **וא"ל.** ר"א אי ממשקה ילפינן תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון. ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרא דמשקין הוא שעלולין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף: **חוץ מן הטבול יום.** דאיקלשא טומאה מיניה ואע"ג דפסיל תרומה לא עביד משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני: **אלא.** באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בהדיא לעיל [לג:] וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני: [ו]**מפני שטהרתה של תרומה טומאה היא אצל הקדש.** כדאמרינן [ח]בחומר בקדש (חגיגה דף יח:) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלמא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אצל הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה וחיישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה ה"נ שליש דתרומה לגבי קדש מספקינן ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמלינו שני עושה שני ע"י משקין. מדקאמר רבה בר בר חנה דאותביה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כו' ש"מ דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה ה"ק באלו חולין יש שלישי בנעשו על טהרת תרומה ועלה קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא יהיב למילתיה ואמר באיזו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה. ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טעמא הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרינן נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי [ט]בנעשין על טהרת תרומה וכ"ש בנעשין על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאינו לא במשנה ולא בברייתא מה שהסיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביהו [י]א"נ ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דברים מעולם לרבי יהושע בתרוייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם בין נעשין על טהרת תרומה ובין בנעשין על טהרת הקדש טומאה היא אצל הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו בהני איכא שלישי:

על

בחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יהושע לא ס"ד דקתני בשר דאי בתרומה בשר מי איכא אלא מאי בקדשים היה בקדשים מי איכא בשר בבשר מיחלף בשר בפירי לא מיחלף אמר עולא חבריא אמרין בחולין שנעשו על טהרת הקדש ודלא כרבי יהושע ואנא אמינא רבי יהושע היא ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא חולין שנעשו על טהרת קדש דחמירי דאית בהו שלישי אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה נמי אית בהו שלישי מאן חבריא רבה בר בר חנה היא דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי אמר לו ר"א לרבי יהושע מצינו אוכל חמור מן האוכל דאילו נבלת עוף טהור בחוץ לא מטמא ואילו אוכלה מטמא בגדים אבית הבליעה ואנו היאך לא נעשה אוכל [ט]כמאכל ורבי יהושע מנבלת עוף טהור לא גמרינן דחידוש הוא אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל דאילו מאכל בכביצה ואוכל עד דאכיל כחצי פרס ואנו היאך נעשה אוכל כמאכל ור"א טומאה משיעורין לא גמרינן ועוד לדבריך שאתה אומר על ראשון שני יפה אתה אומר שני שני למה אמר לו [י]מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין אמר לו והא משקין נמי תחלה הוו דתנן[ב] [א]כל הפוסל בתרומה מטמא משקין להיות תחלה [ב]חוץ מטבול יום ועוד שלישי שני למה אמר לו אף אני לא אמרתי אלא בתרומה [ג]שטהרתה טומאה

אמר ליה רבי יהושע שאני משקין דעלולים לקבל טומאה דמ"מ לא תירץ כלום: **אף אני לא אמרתי כו'.** י"מ כי מהכא דייק דחבריא סברי

מאן חבריא רבה בר בר חנה. לא ר"ל רבי אלעזר דלעיל דלא הוה קרי ליה חבריא דרבו הוה כדאמר בפ"ק דב"ק (דף יא:) ובפ' נוחלין (ב"ב דף קכח.) דאמר עולא אמר רבי אלעזר הלכה גובין מן העבדים אבל קשיא אמאי לא קאמר עולא רבותי' אומריס ונראה דרבי אלעזר לא קאמר לעיל יותר אלא הכא בחולין שנעשו על טהרת קדש עסקינן והש"ס הוא דמסייס ולא כרבי יהושע:

ואוכל עד דאכיל חצי פרס. אע"ג דמפרש ר"ת דבי"ח דבר גזרו על אדם האוכל כבילה שיהא טמא מ"מ מייתי ראיה מפסול גוייה שהיה מתחלה בחצי פרס: **טומאה** משיעורין לא גמרינן. תימה הרי מצינו נבלת בהמה דמטמאה ואוכלה טהור אלמא מאכל חמור מן האוכל: **שני** שני למה. דאע"ג דאיכא למיגזר דבהדי דאכיל אוכלין טמאין שדי ליפו משקין [ג] דמעשר מ"מ אי לאו דאשכחן בעלמא שני דעביד שני לית לן למיגזר דלא להוו מילי דרבנן חוכא ואיטלולא: **מצינו** שני עושה שני ע"י משקין. וא"ת ואמאי לא קאמר ע"י ספר דאמרינן בפ"ק דשבת (דף יד.) דהוי מי"ח דבר וידיס הבאות מחמת ספר נמי פוסלות תרומה כדאמר התם וי"ל דלא בעי לאתויי אלא ממאכל דעביד מאכל אחר שני דומיא דמאכל דעביד אדם שני ועוד דהא דספר עביד ידיס שניות וגם פוסלות את התרומה לאו משום טומאה אלא משום חומרא:

משקין תחלה נמי הוו כדתנן וכו'. לא בא להקשות שכמוהו יעשה האדם ראשון דלמה יש לו להיות ראשון אלא רצה לומר דהא דעביד שני היינו דווקא ע"י משקין שהן תחלה וע"ג מה שכתוב בספרים הוא א מי' פ"ח מהל' מאכלות אסורות פ"י הל"ד והל"י ופ"ז הלכה ה:

פט ב מיי' שם פ"י הל"ג:

צ ג מיי' שם פ"א הל"ב:

רבינו גרשום

הקדש בידים מסואבות: ולוקמה בחולין שנעשו על טהרת תרומה כו'. כלומר ולוקמה מתניתין דאין נאכלין בידים מסואבות בחולין שנעשו על טהרת תרומה ור' יהושע כלומר דהא מודי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאית בהו שלישי: לא סלקא דעתך דקתני בשר. כלומר השוחט בהמה חיה ועוף דהוא בשר: אין בשר בבשר מיחלף. כלומר אע"פ שאין חיה בקדשים גזרינן חיה אטו בהמה דאיתה בקדשים אבל בשר בפירי לא מיחלף ואי בתרומה היאך גזרינן בשר אטו פירי: מאן חבריא רבה בר בר חנה. כלומר דרבה בר בר חנה סבר לר' יהושע חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי כדבעינן למימר בסוף הלכה: א"ל ר' אליעזר לר' יהושע מצינו שהאוכל חמור מן (החולין) [האוכלין]. ואנו היאך לא נעשה אוכל כאוכלין כלומר ולמה אמרת האוכל אוכל ראשון דאינו אלא שני: מנבלת עוף טהור לא גמרינן. כלומר דחדוש הוא דאינו מטמא אלא אבית הבליעה: אלא מצינו שהאוכלין חמור מן האוכל דאילו אוכל בכביצה. כלומר דאילו אוכלין מטמאין בכביצה כו': אלא שני שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן האוכל לפיכך האוכל אוכל ראשון אינו אלא שני אלא האוכל אוכל שני למה הוא שני כמוהו והא לדבריך אין חמור אוכל כאוכלין: א"ל מצינו שהשני עושה שני ע"י משקין. כלומר שאם נגעו משקין באוכלין שניים הרי הם כמוהו: משקין נמי תחלה (הא) [הוו] דתנן כל הפוסל את התרומה כו' ואיזהו דבר הפוסל את התרומה זהו שני ועושין משקין תחלה: חוץ מטבול יום כלומר שטבול יום פוסל תרומה ואין עושין משקין תחלה: ועוד שלישי שני למה. כלומר לדבריך שאתה אומר שהאוכלין חמור מן

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' מאוכלין: (ב) תוס' ד"ה שני וכו' שדי ליפו משקין דתרומה מ"מ מי לאו:

מוסף רש"י

כל הפוסל בתרומה. כל הני דמייתינן בפרק יציאות השבת (יג:) גבי שמונה עשר דבר שגזרו עליהם חוכא שייס לפסול את התרומה, מטמא משקין. אפילו חולין, להיות תחלה חוץ מטבול יום. שפוסל בתרומה מן התורה וגזירת הכתוב הוא, ומ"מ איקלישא טומאה דידיה ולא גזרו ביה לעשות משקין תחלה, דאין דברי תורה צריכין חיזוק, ומשום דמשקין עלולים לקבל טומאה, ומה היא עלולתן שמקבלין טומאה שלא בהכשר, גזרו עליהן מזהרין הרבה שיהו הכשיר מזהרין לשומרן (פסחים יד:).

שיטה מקובצת

[א] אבל בטהרת תרומה יכול להתפיסן ונתפסין: ומתיבת אלמא מתני' כו' עד סוף הדבור נרשם עליו ונ"ב שלא נמצא בס"י: [ב] אמר עולא חבריא אמרין כדאמרי' דמתני' דקתני שני עושה שלישי בחולין: [ג] דאילו המאכל מקבל טומאה מכביצה אוכלין: [ד] ואמרי' בפ' בתרא דיומא אוכל הנאכל: [ה] ולעולם אשמעי' דיש שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה: